

Література

1. Попов Ю. Организация самостоятельной работы студентов в бакалавриате / Ю. Попов, В. Орбинский, В. Полеснов // Высшее образование в России. – 1998. – № 4. – С. 87–89.
2. Бойко Н.І. Організація самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. ... к.п.н. : 13.00.04 / Н.І. Бойко. – К., 2008. – 19 с.
3. Діордіященко О.В. Самостійна робота студентів у ВНЗ [Електронний ресурс] / О.В. Діордіященко. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/ONG_2006/Pedagogica/17894.doc.htm.
4. Буряк В.К. Самостійна робота як системоутворюючий елемент навчальної діяльності студентів / В.К. Буряк // Вища школа. – 2008. – № 5. – С. 10–24.
5. Бедь В.В. Основи наукової організації праці студентів академії : навч.-метод. посіб. / В.В. Бедь, А.О. Малишев. – Ужгород : Вид-во В. Подяка, 2001. – 108 с.

О. Лихолат

*завідувач кафедри технологій виробів легкої промисловості та дизайну,
кандидат педагогічних наук, доцент ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»*

УДК 378.147.227:64:504.75

**ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН
СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ОСНОВИ ДОМАШНЬОГО
ГОСПОДАРЮВАННЯ»**

У статті розглянуті теоретичні аспекти процесу формування екологічного світогляду студентів. Автором проаналізовані загальнонаукові підходи до процесу формування світогляду, визначені шляхи впровадження екологічних знань в процес підготовки майбутніх вчителів технологій, що навчаються за спеціалізацією «Основи домашнього господарювання».

***Ключові слова:** світогляд, екологія, студент, вчитель технологій, спеціалізація «Основи домашнього господарювання».*

Е. Лихолат

заведующая кафедрой технологий изделий легкой промышленности и дизайна, кандидат педагогических наук, доцент, ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»

**ЭКОЛОГИЗАЦИЯ МИРОВОЗЗРЕНИЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ
ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ДИСЦИПЛИН
СПЕЦИАЛИЗАЦИИ «ОСНОВЫ ДОМАШНЕГО
ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ»**

Статья раскрывает теоретические аспекты процесса формирования экологического мировоззрения студентов. Автором

проаналізовані общенаучні підходи к процесу формування мировоззрення, обозначены пути внедрения екологіческих знаний в процесс подготовки будущих учителей технологий, обучающихся по специализации «Основы домашнего хозяйствования».

Ключевые слова: мировоззрение, экология, студент, учитель технологий, специализация «Основы домашнего хозяйствования».

H. Lykholat

the Head of the Department of Production Technologies in Garment Industries and Design, Candidate of Sciences (Ph.D) in Education, Docent, State higher educational establishment «Donbass governmental pedagogical university»

ECOLOGIZATION OF WORLD-VIEW OF FUTURE TEACHERS OF TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF STUDYING THE DISCIPLINES IN «BASIS OF HOME MANAGEMENT» SPECIALIZATION

The article exposes the theoretical aspects of process of forming the ecological world-view of the students. Author is analyzing the scientific approaches in researching the process of forming of world-view, the ways of introduction of ecological knowledges which are marked in the process of preparation of future teachers of technologies, student on specialization of «Basis of home management».

Keywords: world-view, ecology, student, teacher of technologies, specialization of «Basis of home management».

Постановка проблеми у загальному вигляді. В наш час екологічні проблеми за значимістю в суспільстві вийшли на провідне місце. Людство кінця ХХ – початку ХХІ століття все сильніше відчуває на собі вплив екологічної кризи [2]. Науковці різних галузей науки сходяться в думці, що причини екологічної кризи ховаються в самій людині – її світогляді, поведінці. І від людини в найближчому майбутньому залежить доля нашої планети [1]. Незаперечним залишається той факт, що закони та принципи екології виявляють структурний вплив на всі сфери життя соціуму, в тому числі - і на ті процеси, що відбуваються в сучасному домашньому господарстві. Раціональне використання ресурсів, зниження екодеструктивного впливу господарювання на навколишнє середовище на основі зміни світоглядних позицій в бік екологізації – необхідна умова життя кожної людини на нашій планеті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні роки все частіше зустрічаються наукові дослідження, в центрі уваги яких стають загальні проблеми людства, в тому числі й екологічні, що вимагають глибокого філософського усвідомлення та практичної реалізації [8]. Екологічна наука, що вивчає екологічні явища, концентрує в собі дослідження широкого кола наукових дисципліни. Всі екологічні явища, що відбуваються в сучасному світі, тісно пов'язані з гуманітарними,

соціальними, технічними, природничими науками та носять інтеграційний, комплексний, складний характер [2; 5; 6; 8; 9]. Окремо виділяється проблема екологічного виживання людини, яку пов'язують з надзвичайно швидким техногенним розвитком цивілізації, що спричиняє технологічний тиск на біосферу, в аспекті якого штучне середовище (середовище буття людини) вимагає все більшої кількості природної речовини для свого відтворення [6]. Науковці акцентують увагу на неухильному процесі поглиблення екологічної кризи та інших глобальних проблемах людства, що витікають з сучасної споживчої поведінки і наголошують на необхідності зміни свідомості суспільства, зміни світоглядних позицій кожної людини [2; 8].

Майбутній вчитель технологій в процесі фахової підготовки має пройти всі етапи зростання і не тільки збільшити об'єм знань, значно розширити розумовий світогляд, теоретичні інтереси та потреби, але і звести багатство придбаних фактів до обмеженої кількості принципів життя. Серед таких у сучасному світі ми вбачаємо принцип екологізації. Цей же принцип має складати основу фахової підготовки вчителя технологій за спеціалізацією «Основи домашнього господарювання», в аспекті постійної необхідності сприймання та усвідомлення студентом нових знань в контексті міждисциплінарних взаємодій, інтегративних тенденцій науки і суспільства на підставах загальнонаукової базисної тріади – «людина – домашнє господарство – екосередовище».

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у розкритті особливостей процесу формування екологічного світогляду студентів в процесі фахової підготовки за спеціалізацією «Основи домашнього господарювання». Завдання статті витікає з необхідності зміни свідомості майбутнього вчителя технологій, його ціннісних, соціальних, культурних і духовних орієнтацій з огляду на екологічну ситуацію у світі.

Виклад основного матеріалу. У нашому складному сучасному світі процес формування особистості вчителя технологій, його самовизначення та пошук себе нерозривно пов'язаний із формуванням світогляду. Відомо, що світогляд – це погляд на світ, узагальнена та цілісна картина світу, сукупність уявлень про навколишній світ, про саму людину, форми її відношень та взаємозв'язків із цією дійсністю, про загальні принципи та основи буття, життєва філософія людини, сума всіх її знань [3]. Це спосіб духовно-практичного опанування реальності, що функціонує як форма усвідомлення людини в світі, включаючи її переконання та цінності, що регулюють найважливіші типи її життєдіяльності та поведінки. Світогляд є необхідною складовою людської свідомості. І не просто один з її елементів у переліку багатьох інших, а їх складна взаємодія. Світогляд – ознака інтегральна. Основними компонентами світогляду прийнято вважати знання, думки, цінності, переконання, почуття, настрої, прагнення, надії,

емоції. Всі ці компоненти разом, втілюючись у світогляді, представляють цілісне розуміння людиною світу і самої себе. Принципово важливим є також зв'язок цих компонентів, їхня пропорція в образі особистості.

Важливу роль в складі світогляду людини відіграють узагальнені знання повсякденності, так звані життєво-практичні знання, а також наукові і професійні. І чим солідніший запас знань у людини, тим більшу опору може отримати відповідний світогляд. Звернемось до тих знань, що реалізовані в змісті фахової підготовки вчителя технологій, спеціалізації «Основи домашнього господарювання». До переліку навчальних предметів названої спеціалізації входять: «Домознавство», що стосується всіх без виключення аспектів життєдіяльності людини в домі, родині, домашньому господарстві; «Основи споживчих знань», що безпосередньо стосуються загальнолюдських питань споживання товарів та послуг в сучасному світі; «Технологія дизайну інтер'єру», що розкриває всі питання утворення гармонійного і здорового для людини інтер'єру житла з матеріалів різного походження; «Заготівля та зберігання харчових продуктів», що розглядає всі технологічні підходи до процесу збереження харчової цінності продуктів під час їх заготівлі, в момент споживання та під час їхнього зберігання; «Технологія художньої обробки текстильних матеріалів», що узагальнює практичні підходи до процесу виготовлення виробів побутового призначення з різного виду текстильних матеріалів. Кожен із цих навчальних предметів за своїм змістом можна розглядати як складовий компонент в структурі світогляду майбутнього вчителя зазначеної спеціалізації. Всі разом вони складають узагальнену модель світу домогосподарства та місця господаря в ньому, сприяють формуванню у студента загального світогляду.

Для формування екологічного світогляду, перед усім, необхідно, щоби студенти спеціалізації «Основи домашнього господарювання» засвоїли мінімальну кількість основних (базових) екологічних знань, які пов'язані з законами функціонування складових частин навколишнього природного середовища (атмосферного повітря, гідросфери, ґрунту, рослинного та тваринного світу), про його вплив на стан здоров'я, а також про наслідки впливу та шляхи усунення наслідків [4]. Навчивши студентів необхідним знанням з екології, що мають вплив на рівень внутрішньої екологічної культури, можна сформувати “природозберігальний” (екологічний) світогляд. Це можна здійснити, застосовуючи різні прийоми, методи та форми навчання та переконання студентів під час їхньої фахової підготовки за спеціалізацією.

Серед багатьох проблем екологічної науки слід виділити низку тих, що найближче стоять до спеціалізації «Основи домашнього господарювання» і можуть створити базу моделі формування екологічної свідомості студентів за спеціалізацією. У цих умовах відбуваються значні

зміни в реалізації важливих функцій спеціалізації. В якості таких функцій ми виділяємо: 1) світоглядну, здатну узагальнити систему поглядів на дім, родину, домашнє господарство і місце господаря, дослідити форми практичних, пізнавальних та ціннісних ставлень людини до сучасного побуту, обґрунтувати принципи цих відносин, розробити цілі та ідеали розвитку; 2) методологічну, що полягає в розробці наукової загальної картини сучасного домашнього господарства, системи принципів та норм науково-пізнавальної діяльності, категоріально-понятійного апарату наукового мислення, узагальненні та інтеграції сукупного наукового знання про дім, середовище буття, родинні відносини, господарсько-економічну діяльність в побуті та формування на цій основі загальнонаукової картини життєдіяльності сучасного господаря; 3) соціально-критичну, що здійснює значний вплив на форми та принципи організації соціального життя, обґрунтовуючи стратегічні цілі та пріоритети розвитку домашнього господарства в соціальному та культурному контексті.

Правила та принципи життя людини в сучасному домашньому господарстві являють собою нормативно-регулюючі функції, вони детермінують важливі орієнтації поведінки людини та її діяльності в сучасних умовах раціонального природокористування [7]. Головне, на що необхідно звертати увагу студентів під час викладання предметів спеціалізації «Основи домашнього господарювання, – це складний характер природного середовища та необхідність узгоджених дій в домашньому господарстві при виконанні буденних обов'язків з природою, необхідність усвідомлення економічного, політичного, культурного, соціального та економічного взаємозв'язку в сучасному світі. У студентів слід сформувавши необхідність підвищення рівня відповідальності у вирішенні проблем навколишнього середовища засобами впровадження в технологію ведення домашнього господарства елементів безвідходного виробництва, раціонального використання продуктів харчування, розумного поводження з відходами, творчого використання вторинних матеріалів.

Важливо в процесі викладання навчального матеріалу створювати позитивний емоційно-чуттєвий фон, що дає можливість наповнити процес формування світоглядних основ раціонального природокористування особистісним змістом та значенням. У студентів повинна сформуватись система екологічних цінностей, емоційного, відповідального, бережливого ставлення до природи та людини як частини природи. Студентів слід переконувати, що забруднювати природу залишками діяльності в домашньому господарстві, завдавати шкоди так само аморально, як і завдавати втрат здоров'ю іншій людині. Любов та пошана до природи та людини повинні стати внутрішнім переконанням кожного студента.

Основними принципами формування екологічного світогляду студентів в процесі вивчення дисциплін спеціалізації є: міждисциплінарний підхід; системність та безперервність вивчення екологічного матеріалу; єдність інтелектуальних та емоційно-вольових засад в діяльності; взаємозв'язок глобального, національного та регіонального в розкритті екологічних проблем ведення домашнього господарства.

У результаті теоретичного аналізу літератури та узагальнення досвіду ми з'ясували, що формування екологічного світогляду студентів спеціалізації «Основи домашнього господарювання» визначаються такими педагогічними умовами: розробка навчально-методичного комплексу дисциплін спеціалізації екологічного спрямування і професійної специфіки; використання виховного ресурсу предметів спеціалізації на особистість студента у взаємозв'язку екологічного та духовно-морального аспектів; залучення студентів до практичної та творчої природоохоронної діяльності; організація дослідницької діяльності студентів екологічного спрямування, тощо.

Висновки. Отже, навчальні предмети спеціалізації «Основи домашнього господарювання» фахової підготовки вчителя технології мають стати тією основою, яка значною мірою здатна підвищити екологічну грамотність майбутнього педагога. Адже тільки екологічно грамотний педагог, у якого сформований екологічний світогляд і який усвідомлює особисту відповідальність за збереження природи має стати активним пропагандистом здорового способу життя в аспекті раціонального природокористування. Вивчення екологічних питань на заняттях навчальних предметів спеціалізації одночасно слугує підвищенню практичної спрямованості навчання, оскільки вимагає уваги студентів до питань взаємозв'язків здоров'я людини, раціонального ведення домашнього господарства та збереження природи. Підсилення уваги студентів до екологічних проблем людства в процесі ведення домашнього господарства дозволить сформувати діалектичне мислення, спостережливість, здатність цілісно зрозуміти людське життя, причини змін в буденному житті і значно розширить світогляд.

Перспективу подальших наукових розвідок з окресленої проблематики вважаємо у з'ясуванні шляхів формування екологічної культури студентів спеціалізації «Основи домашнього господарювання» на матеріалах батьківської педагогіки. Екологічні питання повинні стати пріоритетними при постановці завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів над навчальним матеріалом предметів спеціалізації.

Література

1. Андреев М.В. Конспект лекций по курсу «Основы экологии» / М.В. Андреев. – Днепропетровск : ДнНУ, 2002. – 128 с.

2. Быстряков И.К. Социальная экология : Курс лекций / И.К. Быстряков, Е.А. Меерсон, Т.Н. Карякина / [Под общ. ред. Е.А. Меерсон]. – Волгоград : Изд-во Волгоградского государственного университета, 1999. – 256 с.
3. Воскобій О.Л. Екологічний світогляд як структурний компонент світогляду особистості / О.Л. Воскобій // Вісник Черкаського університету. - Серія «Педагогічні науки». - 2010. - Випуск 191. - Частина V. – С. 25-29.
4. Добровольський В.В. Екологічні знання : навч. посібник / В.В. Добровольський. – К. : ВД «Професіонал», 2005. – 304 с.
5. Екологічний менеджмент : Навчальний посібник / [За ред. В.Ф Семенова, О.Л. Михайлюк]. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 407 с.
6. Келина Н.Ю. Екология человека / Н.Ю. Келина, Н.В. Безручко. – Ростов н/Д : Феникс, 2009. – 394 с.
7. Сафронов Т.А. Екологічні основи природокористування : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т.А. Сафронов. – Л. : Новий світ, 2003. – 248 с.
8. Ситаров В.А. Социальная экология / В.А. Ситаров, В.В. Пустовойтов. – М. : Издательский центр «Академия», 2000. – 280 с.
9. Шевчук В.Я. Екологічне управління : підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. – К. Либідь, 2004. – 432 с.

А.Малихін

*декан факультету фізико-математичної і технологічної освіти
Бердянського державного педагогічного університету, кандидат
педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики технологічної та
професійної освіти*

УДК 378.013

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ЗМІСТУ МЕТОДИЧНИХ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглядаються теоретичні аспекти методичної підготовки майбутнього вчителя технологій, визначаються особливості підготовки вчителів у сучасній вищій школі. Особлива увага звертається на різні підходи науковців до змісту методичних знань, вмінь та навичок майбутнього вчителя, а також зроблена спроба обґрунтування їх змісту у методичній підготовці майбутнього вчителя технологій.

Ключові слова: *методична підготовка, підготовка вчителя технологій, методичні знання, методичні вміння.*

А. Малыхин

*декан факультета физико-математического и технологического
образования Бердянского государственного педагогического
университета, кандидат педагогических наук, доцент кафедры теории и
методики технологического и профессионального образования*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМЫ СОДЕРЖАНИЯ МЕТОДИЧЕСКИХ ЗНАНИЙ И УЧЕНИЙ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ